

NEVELÉS- ÉS KULTÚRTÖRTÉNET TÖRTÉNELEM SZAKOS TANÁRHALLGATÓKNAK

Osztatlan tanárképzés, történelem szak, előadás — BONTÖ00100

Oktató: Medgyesy S. Norbert PhD

A tantárgy leírása:

Az előadás történeti keretét a Pannonhalma alapítása, 996 óta létező magyarországi oktatás történetének legfőbb állomásai, kultúrtörténeti beágyazottsága, a katolikus tanítás és művészet terjesztésében való szerepe, jeles bel- és külföldi személyiségei működésének áttekintése adja. Az előadás során megvizsgáljuk, hogy az elmúlt 1000 esztendő alatt a *historia* alsó-, közép- és felsőfokú oktatása az egyes korszakokban mit jelentett, milyen keretek között és milyen művészeti ágak (pl. zene, képzőművészet, színház, lírai költészet) segítségével valósult meg. Megvizsgáljuk a Szent István- és Szent László-históriákat, amelyek 18. századi kéziratos, iskolamesteri énekeskönyvekben maradtak fenn variánsokban. Utalunk a régi iskolakultúra és a néphagyomány szoros kapcsolatára (népszokások, rekordálás). A kurzus első felében a hazai oktatás ókori és kora középkori előzményeit (görögök, Róma, ókeresztény scholák, Alcuin) tárgyaljuk. Kitérünk a hazai középkori kolostori és káptalani iskolák szerepére, a reneszánsz oktatásra, a férfi- és nőnevelő szerzetesrendek (1561-től a jezsuiták, piaristák, pálosok, obszerváns ferencesek, minoriták, angolkisasszonyok, orsolyiták; 1802-től a premontreiek, bencések, ciszterciek) jelentős szerepvállalására az 1948-as államosításig. Az egyik előadás témaköréhez tartozik az *I–III. Ratio Educationis* (1777–1845), az *Entwurf* (1849), az 1868-as törvény és Klebelsberg Kuno (1920-as évek) működésének máig tartó hatásának felmérése is. Ezen belül külön megemlékezünk Németh László pedagógiai munkásságáról is.

A kurzus rámutat arra, hogy a neveléstörténet tanulságait hogyan lehet alkalmazni a jelenkori történelemoktatásban.

Alapvető kézikönyvek, lexikonok, olvasmányok:

1. *Bálint Sándor*: Néprajz és nevelés. Prometheus Nyomda, Szeged, 1934. (Összesen: 32 oldal, kiváló módszertani vitaindító!)
2. *Dobszay László*: A Magyar Dal könyve. Editio Musica, Bp., 1984. A XIII. (Katonaság), a XIV. (Kalendárium) és a XVIII. fejezet (Magyar zenetörténeti dallamok) áttekintő ismerete szükséges. Miben tudná e könyvet alkalmazni a történelemoktatásban?
3. *Dobszay László*: Magyar zenetörténet. Gondolat, Bp., 1984. 36–49, 82–91, 160–168, 220–225, 247–255. oldal.
4. Énekek Szent István király tiszteletére. Szerk. Kovács Andrea–Medgyesy S. Norbert. Magyar Napló, Bp., 2014. 33–40, 99–108, 145–225. oldal. (A középkori és a kora újkori história gyakorlata!)
5. Énekek Szent László király tiszteletére. Szerk. Kovács Andrea–Medgyesy S. Norbert. Magyar Napló, Bp., 2012. 29–58, 107–123, 139–200. oldal. (Gyakorlati história!)
6. *Fináczy Ernő*: Az újkori nevelés története: 1600–1800. Bp. 1927.
7. *Klebelsberg Kuno*: Klebelsberg Kuno beszédei, cikkei és törvényjavaslati: 1916–1926. Athenaeum, Bp. 1927.

8. *Köte Sándor*: Közoktatás és pedagógia az abszolútizmus és a dualizmus korában (1849–1918). Tankönyvkiadó, Bp. 1975.
9. Magyar Népzene Tára II. Jeles Napok. Szerk. Kerényi György. Akadémiai Kiadó, Bp., 1953. 83–106, 133–152. oldal (77–90., és 102–112. ének – Balázsjárás és Gergelyjárás – és jelentősége, forrása).
10. Magyarország zenetörténete I. Középkor. Szerk. Rajeczky Benjamin. Akadémiai Kiadó, Bp., 1988. 58–105, 141–150, 334–343. — 487–537. oldalig – ebből a fejezetből kiemelten fontos: 517–519. oldal.
11. *Mészáros István [szerk.]*: Magyar iskola: 996–1996. Előadások, cikkek, beszédek. Bp. 1997.
12. *Mészáros István*: Az iskolaügy története Magyarországon 996–1777 között. Akadémiai Kiadó, Bp., 1981. 17–44, 67–72, 82–90, 270–392, 416–505. oldal.

E művek áttekintő ismerete szükséges:

1. *Erdélyi Zsuzsanna*: Hegyet hágék, lőtöt lépék. Legújabb kiadása: Bp., 2013. Korábbi kiadásai: 1976, 1978, 1999.
2. Magyar Művelődéstörténet. Szerk. Kósa László. Osiris, Bp. 1998.
3. Magyar Művelődéstörténeti Lexikon (MAMŰL). Főszerk. Kőszeghy Péter. Balassi Kiadó, Bp.,
4. *Mészáros István*: Magyar iskolatípusok 996–1990. Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, Bp. 1995.
5. *Mészáros István [et al.]*: A magyar nevelés- és iskolatörténet kronológiája 996–1996. Bp. 1996. (Áttekintő ismeret szükséges, hogy mit hol talál meg e kézikönyvben!)
6. *Mészáros István*: A katolikus iskola ezeréves története Magyarországon. Szent István Társulat, Bp. 2000.
7. *Pukánszky Béla–Németh András*: Neveléstörténet. Bp. 1994.